

Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalue
Peltoniementie 85
98310 KEMIJÄRVI
kalatalousalue@gmail.com

12.6.2023

LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

**Viite: Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö 10.5.2023
VN/9272/2023**

Asia : Lausunto Itämeren hyljekantojen hoitosuunnitelmaluonnoksesta

Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalue lausuu Itämeren hyljekantojen hoitosuunnitelmaluonnoksesta seuraavaa.

Kannanhoitosuunnitelman päätavoite on *hallin suotuisan suojelutason säilyttäminen ja itämerennorpan osalta se, että suojelutaso ei vuoteen 2030 mennessä heikkene ja lopulta itämerennorpankin kohdalla suotuisan suojelutason saavuttaminen.*

Merihylkeiden kannanhoitosuunnitelmassa kuvataan keskeiset toimenpiteet, joiden tavoitteena on turvata merihylkeet osana Suomen rannikon monimuotoisuutta sekä yhteensovittaa kalastuselinkeino ja kasvavat hyljekannat.

Suunnitelmassa edelleen mainitaan, että *tavoitteen saavuttamisessa pyritään sovittamaan yhteen kalastuselinkeino toimintaedellytysten sekä hyljekantojen suojelun tarpeet.*

Suunnitelmasta ilmenevät tavat ja keinot, miten hyljekantoja lisätään, mutta ei sitä, miten erityisesti rannikkoalueen merikalastus elinkeinona selviää nyt ja suojelutason saavuttamisen jälkeen.

Pelkkä pyrkimys sovittaa yhteen kalastuselinkeino toimintaedellytykset sekä hyljekantojen suojelun tarpeet eivät yksin riitä. **Suunnitelmassa tulee olla selkeästi nähtävissä toimenpiteet, miten tämä käytännössä toteutetaan.** Ilman näitä tämä tarkoittaa hyljekantojen jatkuvaa kasvattamista ilman määriteltyä laskennallista takarajaa ja jossa väistävä osapuoli on kalastus. Tavoitteen toteuttaminen tällaisenaan tarkoittaa merialueen, erityisesti rannikon kalastukselle kovia aikoja.

Haitat kalastukselle ja niiden korvaaminen

Merikalastukselle on tullut jatkuvasti uusia haasteita siinä, miten elinkeino pystyy selviytymään muuttuvien olosuhteiden paineessa. Viime vuosina ovat kalastusta haitanneet ja jopa estäneet lisääntyneet kovat tuulet ja uhkana varjostaa myös uusien tuulimyllypuistojen perustaminen

rannikkoalueelle. Valtion suosimasta hyljekantojen kasvattamisesta ovat lisääntyneet myös eläinten pyydyksille aiheuttamat vahingot. Tästä syystä pyydykset ja pyydysmateriaali on täytynyt vaihtaa hylkeitä kestäviksi ja kalastajan saaliita suojaaviksi. Pyydysten teknisten ominaisuuksien jatkuva kehittäminen ja kokeilu ja samalla vanhojen, mutta kalastuksen kannalta muuten toimivien pyydysten hylkääminen ja korvaaminen uusilla johtuu yksin valtion ja EU:n merihylkeitä suosivasta kannanhoitopolitiikasta, joka on heikentänyt myös tältä osin merialueen kaupallisen kalastuksen kannattavuutta ja toimintaedellytyksiä.

Vaikka valtio on korvannut 80% ns. hylkeenkestävien pyydysten hankinnoista ja materiaalista, on kuitenkin 20% aina jäänyt maksettavaksi kalastajan omista varoista. Sama koskee ns. hyljekarkoittimia, joihin kalastajat ovat vähenevien saaliiden vuoksi joutuneet pakosta investoimaan. Yksi tällainen laite maksaa noin 16 000 € ja koska laitteita tulee olla useita, nousee kalastajien maksettavaksi jäävä rahallinen osuus (20%) huomattavasti. Erilaiset pyydysten suojaustoimet, uusien pyydysten kehittäminen, rakentaminen ja kokeilu lisäävät myös kalastajien työtä, mitä ei korvata mitenkään. Kun vielä ottaa huomioon kaupallisen kalastuksen merkityksen Suomen huoltovarmuuden kannalta sekä sen roolin valtioneuvoston hyväksymän tavoiteohjelman mukaisessa kotimaisen kalan kulutuksen edistämisessä, on yhä harvemman ammattinharjoittajan vastuulle säilytetty osuus hyljekantojen kasvattamisessa kohtuuton.

Valtio on maksanut kalastajille hylkeiden kalastukselle aiheuttamaa haittakorvausta, joka on perustunut saaliiksi saadun kalan määrään. Järjestelmä on erikoinen: jos hylje syö koko saaliin, ei saa korvaustakaan. Korvausjärjestelmää tulee uudistaa niin, että se vastaa todellisuutta.

Suotuisan suojelutason määrittely

Suunnitelmasta ei ilmene, mikä määrä halleja ja mikä määrä norppia riittää ylläpitämään tavoitteena olevan ”suotuisan suojelutason säilyttämisen”. Onko tavoite hallin osalta jo ylitetty ja mikä yksilömäärä riittää turvaamaan norppakannan säilymisen elinvoimaisena? Nämä tasot tulee kirjata sekä hallin että norpan osalta näkyviin yksiselitteisen selkeästi.

Kasvavan hyljekannan vaikutus vaelluskalakantoihin

Hylkeet ovat kasvavan kannan aiheuttaman paineen vuoksi hakeutuneet ravinnon hakuun myös jokisuihin, missä nämä saalistavat jokiin nousevia lohia, meritaimenia ja vaellussiikoja.

Esimerkiksi uhanalaiseen meritaimeneen kohdistuva predaatio ja sen uhka meritaimenkantojen säilymiselle on todellinen. Kalastajien havaintojen mukaan meritaimenen osuus saaliissa on vähentynyt hyljekantojen voimistumisen myötä. Kalastajien havaintojen mukaan myös rysäsaaliissa olevissa lohissa noin 40%:lla on ulkoisia haavoja ja raapimisen jälkiä, jotka ovat hylkeiden tekemiä.

Kemijokisuulla syksyisin kalanviljelyn tarpeisiin toteutettavassa vaellussiikojen mädinhankintapyynnissä on viime vuosina hylkeiden vuoksi jääty pyynnille asetetuista tavoitteista. Tämäkin on laskenut myös kalastuksen kannattavuutta.

Nämä kaikki havainnot osaltaan osoittavat jokisuille hakeutuneilla hylkeillä olevan vaikutusta kalastoon, kalastukseen ja erityisesti vaelluskalakantoihin. Hyljekannan ”suotuisan suojelutason”

tavoite voi olla voimakkaassa ristiriidassa kansallisen lohi- ja meritaimenstrategian sekä vaelluskalastrategian kanssa.

Pelkästään vaelluskalakantojen suojelemiseksi valtion tulee kustantaa ja asentaa vaelluskalakantojen kannalta tärkeimpien jokisuiden alueelle riittävä määrä hyljekarkoittimia sekä huolehtia näiden toimivuudesta ja ylläpidosta.

Hyljekantojen metsästys

Olisi toivottavaa, että hyljekantoja voitaisiin tulevaisuudessa säädellä metsästyksen avulla, kuten muitakin riistalajeja. Kaikki toimenpiteet, joissa kannustetaan ja koulutetaan hylkeenmetsästäjiä tehokkaan ja eettisesti hyväksyttävän metsästyksen lisäämiseksi ovat kannatettavia. Vaikka käytännössä metsästyksen lisäämiselläkään ei pitkään aikaan ole hyljekannan kokoon vaikutusta, voidaan metsästyksen kuitenkin olettaa lisäävän hylkeiden luontaista ihmisarkuutta, jolloin ne alkavat enemmän vältellä ihmiskontakteja ja samalla myös niiden aiheuttamien haittojen voidaan olettaa vähenevän.

Hylkeen metsästystä ja saaliin käyttöä koskevia rajoituksia tulee poistaa.

Suunnitelmassa on seuraava kirjaus (Muut toimenpiteet / kansainvälinen yhteistyö) *”Pyritään vaikuttamaan erityisesti EU:n hyljekauppakiellon muuttamiseksi, sekä säädöksiin että niiden tulkintaan siten, että kansalliset erityispiirteet tulevat esille päätöksenteossa ja että kestävän käytön periaate palautuu merihylkeiden hyödyntämisen perustaksi.”* Kirjaus on hyvä ja kannatettava, mutta *pyrkiminen* tulee lopettaa ja muuttaa se määrätietoiseksi ja suunnitelmalliseksi poliittiseksi vaikuttamiseksi EU:n tasolla niin, että Suomen etu ja kansalliset erityispiirteet otetaan todella huomioon. Hyljesaaliiden kaupallinen hyödyntäminen lisää kiinnostusta metsästykseen, mikä on hyvin toteutettuna myös valtiolle edullisin tapa hallita kantojen kasvua, mikä on väistämättä edessä, jos tilanteen annetaan jatkua nykyisen kaltaisena. Koska kasvavien hyljekantojen vuoksi aiheutuu kalastuselinkeinolle jatkuvia tappiota, on perusteltua ja oikeudenmukaista mahdollistaa ainakin elinkeinon harjoittajille hyljesaaliiden kaupallinen hyödyntäminen, joka osaltaan kompensoisi kalastukselle aiheutuneita menetyksiä.

Kalatalousalue ei näe perusteltuja syitä sille, miksi ei ”suotuisan suojelun tason” (mikä se sitten onkaan) ylittäviä kantojen osia voisi metsästää kuten muutakin riistaa. Nykyisetkään metsästykselle asetetut saaliskiintiöt eivät riitä tasaamaan hyljekantojen kasvua, vaikka kiintiöt täysimääräisesti saavutettaisiinkin. Saaliskiintiöt tulee nostaa niin korkealle ja niin pitkäksi aikaa, kun tutkimuksella voidaan osoittaa kantojen kasvun pysähtyneen ”suotuisan suojelun” vaatimalle tasolle eli sille tasolle, mikä on tarpeellista kantojen uusiutumiselle, ei niiden yltiöpäiselle kasvattamiselle. Samasta syystä suunnitelmassa oleva esitys kannanhoidollisen metsästyksen sallimisesta myös luonnonsuojelualueilla on kannatettava.

Lisäksi kalatalousalue vaatii, että kaupalliselle kalastukselle selkeästi haittaa aiheuttavat yksilöt tulee voida poistaa nopeasti ja tehokkaasti. Esimerkkiä voi ottaa porotaloudelle vahinkoa aiheuttavien petojen poistamisesta, jossa yksilömääriltään verrattomasti pienilukuisempia ja jopa uhanalaisia petoeläimiä voidaan maa- ja metsätalousministeriön poikkeusluvilla poistaa jopa luonnonsuojelualueilta.

Mikäli toimenpiteet kalastuksen kannattavuuden säilyttämiseksi eivät valtion harjoittaman hyljepolitiikan vuoksi toteudu, tulee valtion maksaa kalastajille täysimääräinen korvaus hyljekantojen suojelusta kalastukselle aiheutuvien vahinkojen korvaamiseksi.

MERK. MARKKU SOTISAARI

Markku Sotisaari

Ala-Kemijoen ja Perämeren kalatalousalueen puheenjohtaja